

Kỷ niệm 110 năm Ngày sinh Giáo sư Trần Văn Giàu (6/9/1911 - 6/9/2021):

**Giáo sư Trần Văn Giàu, nhà khoa học tiêu biểu,
nhà giáo lớn của dân tộc Việt Nam**

Được biết đến là nhà cách mạng lão thành, một nhà khoa học tiêu biểu, nhà giáo lớn của dân tộc Việt Nam, Giáo sư Trần Văn Giàu đã cống hiến cả cuộc đời mình cho sự nghiệp cách mạng vẻ vang của Đảng và dân tộc ta. Ông đã có hơn 150 công trình

Chân dung Giáo sư Trần Văn Giàu

nghiên cứu về lĩnh vực khoa học xã hội, đồng thời là tác giả của những công trình được tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh. Trong sự nghiệp giáo dục – đào tạo, ông từng là người thầy của nhiều thế hệ nhà giáo, nhà khoa học Việt Nam.

Sinh ra trên mảnh đất Long An, huyện Châu Thành (6/9/1911), năm 14 tuổi, ông lên Sài Gòn học Trường trung học Chasseloup Laubat, sau 3 năm, ông đỗ tú tài và được gia đình cho sang Pháp du học tại Trường đại học Toulouse. Tháng 3/1929, ông bí mật tham gia Đảng Cộng sản Pháp và hoạt động trong phong

trào đấu tranh của du học sinh và công nhân người Việt ở thành phố Toulouse. Năm 1930, ông tham gia biểu tình trước dinh Tổng thống Pháp ở Paris, đòi hủy bỏ án tử hình đối với các thủ lĩnh của cuộc khởi nghĩa Yên Bái. Trong cuộc biểu tình này, ông bị thực dân Pháp bắt và bị trục xuất về Việt Nam.

Về nước, ông tiếp tục hoạt động cách mạng tại Sài Gòn - Chợ Lớn, gia nhập Đảng Cộng sản Đông Dương, được phân công phụ trách Ban học sinh và Ban phản đế của Xứ ủy Nam Kỳ. Năm 1931, ông được tổ chức đưa sang Liên Xô học trường Đại học Đông Phương, tốt nghiệp năm 1933 với đề tài “Vấn đề ruộng đất ở Đông Dương”. Về Sài Gòn, ông tiếp tục hoạt động cách mạng, tham gia tổ chức tại Xứ ủy Nam Kỳ. Năm 1935, ông bị thực dân Pháp kết án năm năm tù, 10 năm quản thúc vì tội “hoạt động lật đổ chính quyền”. Chỉ mấy ngày sau khi được mãn hạn tù, ông lại bị Pháp bắt, đưa đi an trí tại Căng Tà Lài - một nhà tù tại xã Tà Lài thuộc huyện Tân Phú, tỉnh Đồng Nai ngày nay.

Tháng 3/1941, đồng chí Trần Văn Giàu vượt ngục và sau thời gian tạm lánh, ông cùng với các đồng chí khác bắt liên lạc với các đảng viên ở 21 tỉnh, thành Nam Bộ, xây dựng lại cơ sở đảng, lần lượt lập ra các tỉnh ủy mới. Đến tháng 10/1943, 11 trong số các tỉnh ủy mới cử đại biểu dự hội nghị tại Chợ Gạo (Mỹ Tho) để thành lập Xứ ủy Nam Bộ. Hội nghị đã nhất trí bầu đồng chí Trần Văn Giàu làm Bí thư Xứ ủy và quyết định ra tờ báo Tiền Phong làm cơ quan ngôn luận của Xứ ủy. Cuối năm 1943, Xứ ủy tổ chức lại Đảng bộ Sài Gòn, thành lập Ban Cán sự Thành do đồng chí Trần Văn Giàu - Bí thư Xứ ủy trực tiếp phụ trách.

Đầu năm 1945, Nhật tiến hành cuộc đảo chính lật đổ Pháp trên toàn cõi Đông Dương. Đồng chí Trần Văn Giàu tích cực tổ chức “đạo quân chính trị” cho khởi nghĩa giành chính quyền ở Nam Bộ. Với tinh thần nhạy bén, tư duy chủ động, sáng tạo, trong một thời gian ngắn, đồng chí Trần Văn Giàu đã có những quyết định lịch sử vô cùng quan trọng đối với cách mạng miền Nam, thể hiện bản lĩnh, trí tuệ, khí phách của nhà cách mạng kiên trung của Đảng và nhân dân ta đã góp phần không nhỏ vào thắng lợi

của cuộc Tổng khởi nghĩa Cách mạng tháng Tám năm 1945. Tháng 9/1945, ông được cử làm Chủ tịch Ủy ban kháng chiến Nam bộ.

Giai đoạn từ năm 1946 - 1948, ông được Trung ương điều sang giúp Ban xây dựng lực lượng kháng chiến ở Campuchia. Năm 1949, ông về nước được cử làm Tổng Giám đốc Nha thông tin. Năm 1951, Bộ Giáo dục chỉ trương thành lập trường dự bị Đại học ở vùng kháng chiến Thanh - Nghệ - Tĩnh, khi đó ông chuyển sang làm giáo sư Đại học. Năm 1954, sau khi tiếp quản Thủ đô, ông được cử làm Trưởng khoa Khoa văn sử, Trường đại học Sư phạm Hà Nội. Giữa năm 1956, Trường đại học Tổng hợp Hà Nội được thành lập, ông được cử giữ chức Bí thư Đảng ủy Trường Đại học tổng hợp Hà Nội nhưng vẫn tham gia đào tạo ở trường Đại học Sư phạm Hà Nội. Những năm 1962 - 1975, ông công tác tại Viện Sử học, thuộc Ủy ban Khoa học xã hội Việt Nam. Từ năm 1975, ông tiếp tục nghiên cứu trong lĩnh vực khoa học, xã hội.

Thông qua các bút danh: Tâm Vu, Gió Nồm, M. N... Giáo sư Trần Văn Giàu đã viết nên những công trình nghiên cứu thể hiện kiến thức uyên thâm trên các lĩnh vực triết học, lịch sử, văn hoá như: “Biện chứng pháp”, “Vũ trụ quan”, “Duy vật lịch sử”, “Sự phát triển của tư tưởng Việt Nam thế kỉ XIX đến Cách mạng tháng Tám” (3 tập), “Giá trị truyền thống của dân tộc Việt Nam”, “Sự khủng hoảng của chế độ nhà Nguyễn trước 1858”, “Chống xâm lăng” (3 tập), “Lịch sử Giai cấp công nhân Việt Nam” (4 tập), “Lịch sử cận đại Việt Nam”, “Miền Nam giữ vững thành đồng” (5 tập)... Với những cống hiến, những công trình nghiên cứu và giảng dạy trên lĩnh vực triết học, sử học và văn học, ông Trần Văn Giàu được phong hàm Giáo sư trong lớp giáo sư đầu tiên của nước Việt Nam.

Cuộc đời và sự nghiệp cách mạng quang vinh của GS Trần Văn Giàu là biểu tượng cho hào khí quật cường và tinh thần bất khuất của đất và người dân Nam Bộ nói riêng, của người dân Việt Nam nói chung trong sự nghiệp đấu tranh giành độc lập cho dân tộc và xây dựng Tổ quốc.

Với những công lao đóng góp to lớn của Giáo sư Trần Văn Giàu trong sự nghiệp cách mạng và khoa học, Nhà nước ta đã phong học hàm Giáo sư đại học (1956), danh hiệu Nhà giáo Nhân dân (1992), tặng thưởng Huân chương Hồ Chí Minh, Giải thưởng Hồ Chí Minh đợt I (1996), danh hiệu Anh hùng Lao động thời kỳ đổi mới (2003), Huy hiệu 80 năm tuổi Đảng (2009)...

Nhắc đến GS. Trần Văn Giàu, xin được kể đến Giải thưởng sử học Trần Văn Giàu. Được biết, khi đã bước vào tuổi 90, Giáo sư đã quyết định bán căn nhà của mình ở 70 Phạm Ngọc Thạch, đồng thời hiến tặng số tiền trị giá 1.000 cây vàng (thời giá năm 2001) cho Hội khoa học Lịch sử Việt Nam dùng làm quỹ giải thưởng dành cho hai lĩnh vực Lịch sử và Lịch sử tư tưởng liên quan đến miền đất Nam bộ, cực Nam Trung bộ (tỉnh Bình Thuận) và thành phố Hồ Chí Minh. Tất cả người Việt Nam trên khắp thế giới đều có thể tham dự giải thưởng. Đây là lần đầu tiên ở nước ta có một giải thưởng mang tên một người khi còn sống. Để nhận Giải thưởng Trần Văn Giàu là vô cùng khó, vì giải thưởng đòi hỏi hàm lượng khoa học rất cao.

Đề tri ân và tôn vinh những đóng góp to lớn của Giáo sư vào lịch sử và văn hóa của nước nhà, Đảng và Nhà nước đã xây dựng khu mộ Giáo sư và gia tộc được xây dựng trên quê hương Long An. Hiện nay, khu mộ của Giáo sư Trần Văn Giàu đã trở thành địa điểm Lưu niệm và là nơi tham quan, học tập bổ ích đối với nhân dân trong và ngoài tỉnh.

Có thể nói, với 101 tuổi đời, 80 năm tuổi Đảng, có cuộc hoạt động cách mạng liên tục và sôi nổi trên nhiều cương vị khác nhau, Giáo sư Trần Văn Giàu đã dành trọn đời mình cho sự nghiệp đấu tranh giành độc lập dân tộc, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc

xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Người đã về cõi vĩnh hằng (cuối năm 2010), nhưng tấm gương sáng về sự tận tình, độ lượng, bao dung, lòng trung hiếu, thủy chung với Đảng và nhân dân, sự cống hiến cao cả trên nhiều lĩnh vực khoa học, xã hội sẽ mãi mãi được cho các thế hệ hôm nay và mai sau học tập, noi theo./.

Đinh Nhài